

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Trybunał Konstytucyjny, www.trybunal.gov.pl [Translation already published on the official website of the Polish Constitutional Tribunal]

Permission to re-publish this translation has been granted by the Polish Constitutional Tribunal for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC

© Trybunał Konstytucyjny, www.trybunal.gov.pl [Tłumaczenie zostało już opublikowane na oficjalnej stronie Trybunału Konstytucyjnego]

Zezwolenie na publikację tego tłumaczenia zostało udzielone przez Trybunał Konstytucyjny wyłącznie w celu zamieszczenia w bazie Trybunału HUDOC

TRZECIA SEKCJA

SPRAWA GARCÍA MATEOS przeciwko HISZPANII

(Skarga nr 38285/09)

WYROK

STRASBURG

dnia 19 lutego 2013 r

PRAWOMOCNY

19/05/2013

Wyrok ten stał się ostateczny zgodnie z warunkami określonymi w art. 44 § 2 Konwencji. Może podlegać korekcie wydawniczej.

W sprawie Garcíá Mateos p. Hiszpanii

Europejski Trybunał Praw Człowieka (trzecia sekcja), jako izba składająca się z następujących sędziów :

Josep Casadevall, *przewodniczący*,
Alvina Gyulumyan,
Corneliu Bîrsan,
Ján Šikuta,
Luis López Guerra,
Johannes Silvis,
Valeriu Grițco,

oraz Santiago Quesada, *Kanclerz Sekcji*,

Obradując na posiedzeniu niejawnym w dniu 29 stycznia 2013 r.,
wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu :

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 38285/09) wniesionej w dniu 24 czerwca 2009 roku przeciwko Królestwu Hiszpanii do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka na podstawie artykułu 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”) przez Panią Raquel Garcíá Mateos („skarżąca”).

2. Skarżąca była reprezentowana przez mecenasa B. Garcíá Rodríguez, adwokata praktykującego w Madrycie. Rząd hiszpański („Rząd”) był reprezentowany przez jego pełnomocnika, Pana F. de A. Sanz Gandasegui, adwokata państwowego i naczelnika Wydziału Prawnego ds. Praw Człowieka w Ministerstwie Sprawiedliwości.

3. Skarżąca zarzuciła, że zostało naruszone jej prawo do sprawiedliwego procesu, a w szczególności prawo do wykonania wyroków oraz prawo do skutecznego środka odwoławczego, jak również, że doszło wobec niej do dyskryminacji ze względu na płeć, w ramach postępowania odnoszącego się do pogodzenia jej życia prywatnego i zawodowego. Powoływała się na artykuły 6 § 1, 13 oraz 14 Konwencji.

4. W dniu 20 lutego 2012 roku podjęto decyzję o powiadomieniu Rządu o wpłynięciu skargi oraz, na mocy artykułu 29 § 1 Konwencji przyjęto, że sprawa zostanie rozpatrzona w tym samym czasie zarówno, co do dopuszczalności jak i co do meritum.

STAN FAKTYCZNY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

5. Skarżąca urodziła się w 1965 roku i zamieszkuje w Perales Del Río (Madryt).

6. W czasie objętym postępowaniem skarżąca była zatrudniona w hipermarkecie. Pracowała na cały etat na poranną lub popołudniową zmianę, od poniedziałku do soboty.

7. W dniu 26 lutego 2003 roku, na podstawie artykułu 37 § 5 Kodeksu pracy, skarżąca złożyła wniosek do pracodawcy o zmniejszenie wymiaru etatu (z odpowiednim zmniejszeniem wynagrodzenia) z uwagi na opiekę nad synem w wieku poniżej 6 lat. Wnioskowała o pracę w wymiarze 0,5 etatu, to jest w godzinach popołudniowych od godz. 16.00 do 21.15, od poniedziałku do środy.

8. Pismem z dnia 21 marca 2003 roku, pracodawca poinformował skarżącą o nie wyrażeniu zgody na pracę we wnioskowanych przez nią godzinach i zaproponował jej pracę w zmniejszonym wymiarze, lecz od poniedziałku do soboty, na ranną lub popołudniową zmianę.

9. Próby zawarcia ugody pomiędzy skarżącą a jej pracodawcą prowadzona przez mediatorów, służby pojednawcze oraz arbitrażowe gminy miejskiej Madryt okazały się bezowocne.

10. W dniu 20 maja 2003 roku, skarżąca wniosła do sądu pracy pozew o wszczęcie specjalnego postępowania w przedmiocie dostosowania godzin pracy w związku z opieką na dzieckiem poniżej 6 lat. Wyrokiem z dnia 25 września 2003 roku, sąd pracy nr 1 w Madrycie oddalił w wniosek skarżącej, uznając, że skrócenie czasu pracy powinno być rozpatrywane w ramach dnia roboczego, podczas gdy skarżąca wniosła o wyłączenie kilku dni pracy (od czwartku do soboty) oraz o całkowite zniesienie pracy w godzinach rannych, co nie oznaczało skrócenia dnia pracy, lecz jego modyfikację.

11. W dniu 6 listopada 2003 roku, na podstawie prawa do sprawiedliwego procesu i zasady niedyskryminacji ze względu na płeć skarżąca wniosła do Trybunału Konstytucyjnego skargę konstytucyjną zwaną *amparo*. Wyrokiem z dnia 15 stycznia 2007 roku, Trybunał Konstytucyjny uwzględnił skargę, uznając, że doszło wobec skarżącej do naruszenia zasady niedyskryminacji ze względu na płeć. Trybunał Konstytucyjny przywołał utrwalone orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich z którego wynika, że „prawo wspólnotowe sprzeciwia się stosowaniu krajowego środka, który, mimo neutralnej formuły, powoduje szkodę w o wiele wyższym procencie kobietom niż mężczyznom, chyba, że ten sporny środek jest uzasadniony obiektywnymi czynnikami niezwiązanymi z dyskryminacją ze względu na płeć”. Trybunał Konstytucyjny zauważył: „w przypadku pośredniej

dyskryminacji, nie jest konieczne wykazanie istnienia bardziej korzystnego traktowania zarezerwowanego wyłącznie dla mężczyzn; wystarczy, że istnieje przepis prawny, którego wykładnia lub stosowanie powoduje niekorzystne konsekwencje dla grupy składającej się w większości z pracowników płci żeńskiej”. Trybunał Konstytucyjny podsumował naruszenie zasady niedyskryminacji ze względu na płeć oświadczając: „odmowa organu sądowego rozpoznania [prawa skarżącej] do konkretnego skrócenia czasu pracy, bez rozpatrzenia w jakim stopniu to skrócenie było konieczne dla poszanowania konstytucyjnych celów, dla których ustanowiono [możliwość skrócenia czasu pracy], ani jakie wynikałyby z tego utrudnienia organizacyjne dla pracodawcy w przypadku nieuznania [prawa skarżącej do] tego skrócenia, stanowi nieuzasadnioną przeszkodę w utrzymaniu [skarżącej] w jej miejscu pracy i pogodzenia jej życia prywatnego i zawodowego i zatem jest dyskryminacją ze względu na płeć.” Tak też, Trybunał Konstytucyjny przyznał *amparo* skarżącej, uchylił wyrok z dnia 25 września 2005 roku wydany przez Sąd Pracy nr 1 w Madrycie i zarządził wydanie nowego postanowienia z poszanowaniem przedmiotowego prawa podstawowego.

12. Następnym wyrokiem zapadłym w dniu 6 września 2007 roku, Sąd Pracy nr 1 oddalił wniosek skarżącej. Sąd uznał, że wnioskowane przez skarżącą skrócenie czasu pracy wykracza poza ramy ustalone przez artykuł 37 Kodeksu pracy w ten sposób, że wniosła ona o niepracowanie we czwartki, piątki i soboty, zwłaszcza, że dwa z nich, piątki i soboty były dniami największego napływu klientów. Nadto sąd uznał, że, skarżąca nie uzasadniła wystraszająco konieczności, z punktu widzenia przyznanej jej konstytucyjnej ochrony, że zmniejszenie, o które wносиła przekraczało granice zwykłej organizacji dnia pracy, w ścisłym tego słowa znaczeniu.

13. W dniu 28 listopada 2007 roku, skarżąca ponownie wniosła do Trybunału Konstytucyjnego skargę konstytucyjną zwaną *amparo*, która została rozpatrzona w ramach procedury wykonania wyroku wydanego w dniu 15 stycznia 2007 roku. W dniu 29 października 2008 roku, skarżąca poinformowała Trybunał, że w międzyczasie jej syn ukończył 6 lat, tak też z powodu przewlekłości postępowania sądowego, nie mogła skorzystać z prawa do skrócenia czasu pracy, o który wносиła, aby opiekować się dzieckiem. Ponieważ wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie mógł być wykonany w dokładnym jego brzmieniu, na podstawie artykułu 18 § 2 ustawy organicznej o władzy sądowej skarżąca wniosła dodatkowo o zadośćuczynienie w wysokości 40 986 euro (EUR).

14. W opatrzonym uzasadnieniem postanowieniu z dnia 12 stycznia 2009 roku, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że wyrok wydany w dniu 15 stycznia 2007 roku nie został faktycznie wykonany oraz uznał za nieważny wyrok wydany w dniu 6 września 2007 roku przez Sąd Pracy nr 1 w Madrycie. Orzekł jednak, że nie ma potrzeby odsyłać sprawy do sądu *a quo* ponieważ kolejny wyrok sądu pracy byłby bezprzedmiotowy z uwagi na

osiągnięty przez dziecko skarżącej wiek, oraz stwierdził, że ustalenie wysokości odszkodowania nie jest dozwolone przez przepisy artykułu 92 Ustawy organicznej o Trybunale Konstytucyjnym.

15. Do wyroku zostało załączone zdanie odrębne częściowo niezgodne ze zdaniem większości. Sędzia będący jego autorem uznał, między innymi, że Trybunał Konstytucyjny mógł przyznać odszkodowanie skarżącej, w szczególności w przypadku gdy odszkodowanie było jedynym środkiem do ochrony przedmiotowego prawa podstawowego i przywrócenia skarżącej pełni praw.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE I PRAKTYKA

16. Właściwy przepis Konstytucji brzmi jak następuje :

Artykuł 121

„Krzywdy powstałe na skutek pomyłki sądowej, jak również będące konsekwencją niewłaściwego działania administracji wymiaru sprawiedliwości dają prawo do zadośćuczynienia na koszt państwa, zgodnie z ustawą.”

17. Właściwe przepisy Ustawy organicznej o władzy sędziowskiej (UOWS) brzmią następująco :

Artykuł 18

„ (...)

2. Wyroki powinny być faktycznie wykonywane. Jeśli wykonanie okaże się niemożliwe, sędzia albo sąd podejmuje niezbędne środki w celu zapewnienia skutecznego wykonania wyroku oraz we wszystkich przypadkach ustala właściwe odszkodowanie odpowiadające części [wyroku], która nie może być wykonana w pełni. (...) „

Artykuł 292

„ 1. Wszystkie osoby, którzy doznały szkody na skutek pomyłki sądowej lub będącej konsekwencją niewłaściwego działania administracji wymiaru sprawiedliwości mają prawo do zadośćuczynienia na koszt państwa, z wyjątkiem przypadków siły wyższej, zgodnie z przepisami niniejszego rozdziału.

2. W każdym przypadku zarzucana szkoda powinna być rzeczywista, finansowo policzalna i zindywidualizowana, niezależnie czy dotyczy osoby czy grupy osób.

3. Odwołanie lub uchylenie postanowień sądowych nie wpływa samo w sobie na prawo do zadośćuczynienia. „

Artykuł 293

„ 1. Wniosek o zadośćuczynienie powstałe na skutek pomyłki sądowej winien być złożony po wydaniu postanowienia sądowego wyraźnie uznającym pomyłkę. Takie postanowienie może bezpośrednio wynikać z postanowienia wydanego w ramach

postępowania o rewizję orzeczenia. W innych przypadkach stosuje się następujące reguły:

a) Powództwo o uznanie pomyłki musi być bezwzględnie wszczęte w terminie trzech miesięcy od dnia, w którym może być ono wykonane.

(...)

2. W przypadku stwierdzonych pomyłek sądowych lub szkody powstałej z powodu niewłaściwego działania administracji wymiaru sprawiedliwości, osoba poszkodowana kieruje wniosek o zadośćuczynienie bezpośrednio do Ministerstwa Sprawiedliwości. Wniosek ten jest rozpatrywany zgodnie z przepisami mającymi zastosowanie do odpowiedzialności majątkowej państwa. Postanowienie wydane przez Ministerstwo Sprawiedliwości może być przedmiotem skargi do sądu administracyjnego. Prawo do wniesienia o zadośćuczynienie składa się w terminie jednego roku od dnia, w którym może być ono wykonane.

18. Właściwe przepisy Ustawy organicznej o Trybunale Konstytucyjnym brzmią następująco:

Artykuł 41

„ (...)

3. W skardze konstytucyjnej można zgłaszać wyłącznie roszczenia odnośnie przywrócenia lub zachowania praw lub wolności, z powodu naruszenia których skarga została wniesiona.”

Artykuł 55

„ 1. Orzeczenie o uznaniu skargi zawiera jedno lub kilka następujących postanowień:

a) stwierdzających nieważność decyzji, aktu lub rozstrzygnięcia które uniemożliwiły pełne korzystanie z chronionych praw i wolności, wraz, z rozszerzeniem tego unieważnienia na powstałe skutki;

b) uznających [przedmiotowe] prawa lub wolności publiczne zgodnie z ich konstytucyjnie deklarowaną treścią;

c) przywracających skarżącego do pełni jego praw lub wolności wraz ze wskazaniem środków niezbędnych do ich zachowania; (...).”

Artykuł 92

„Trybunał może, w wydanym orzeczeniu, uchwale lub późniejszych postanowieniach, określić podmiot właściwy do wykonania orzeczenia i odpowiednio rozstrzygać w sprawach pojawiających się w trakcie wykonania.

Może również orzec nieważność wszelkich postanowień naruszających postanowienia wydane w czasie wykonywania swojej właściwości, po wysłuchaniu prokuratora oraz organu, który wydał takie postanowienie. „

19. Artykuł 37 Kodeksu pracy (w brzmieniu, jakie zostało mu nadane w ustawie nr 39/1999 z dnia 5 listopada 1999 roku w sprawie propagowania godzenia życia rodzinnego i zawodowego) we właściwej części stanowi jak następuje :

„ (...)

5. Osoba, która z powodu sprawowania opieki, bezpośrednio odpowiada za małoletniego w wieku 6 lat, (...) ma prawo do skrócenia dnia pracy [wynoszącego] minimalnie jedną trzecią a maksymalnie połowę czasu dnia pracy z proporcjonalnym zmniejszeniem wynagrodzenia.

(...)

Skrócenie dnia pracy przewidziane przez ten przepis stanowi prawo pracownicze, zarówno kobiet i mężczyzn. (...)

6. Wybór godzin pracy, jak również określenie okresu przeznaczanego na karmienie piersią oraz skrócenie dnia pracy przewidziane przez (...) ustęp 5 niniejszego artykułu zależą od pracownika w zakresie jego dnia pracy. (...) »

20. Artykuł 181 Ustawy o postępowaniu przez sądami pracy (w brzmieniu, jakie zostało mu nadane w dodatkowym przepisie 13.7 Ustawy organicznej nr 3/2007 z dnia 22 marca 2007 roku) brzmi jak następuje :

„Wnioski o ochronę innych praw podstawowych i wolności politycznych, w tym zakaz dyskryminującego traktowania i molestowania, które wchodzą w zakres stosunków prawnych pozostających we właściwości sądów pracy są rozpatrywane zgodnie z przepisami niniejszego artykułu. Wnioski te winny ujawniać naruszone prawo lub prawa podstawowe.

Jeśli wyrokiem stwierdzono naruszenie oraz w przypadku braku porozumienia między stronami, sąd powinien się wypowiedzieć co do wysokości zadośćuczynienia, które ma być, w stosownym przypadku, wypłacone dyskryminowanemu pracownikowi. Odszkodowanie to jest, w stosownym przypadku, zgodne z wysokością zadośćuczynienia przyznawanemu pracownikowi w przypadku zmiany lub rozwiązania umowy o pracę na podstawie przepisów Kodeksu pracy”

21. Artykuł 139 ustawy nr 30/1992 z dnia 26 listopada 1992 roku w sprawie wspólnego porządku administracji publicznej i wspólnych procedur administracyjnych (tak jak został zmieniony ustawą nr 13/2009 z dnia 3 listopada 2009 r.) we właściwych częściach stanowi :

« 1. Osoby fizyczne mają prawo do odszkodowania od danego organu administracji publicznej za wszelką szkodę wnikającą z naruszenia dobra lub prawa, wyjąwszy przypadki siły wyższej, pod warunkiem, że szkoda ta jest konsekwencją właściwego lub niewłaściwego działania służb publicznych.

2. W przypadku osoby lub grupy osób, przywołana szkoda musi być w każdym przypadku rzeczywista, finansowo policzalna i zindywidualizowana.

(...)

5. Rada Ministrów określa wysokość odszkodowań, które mają być wypłacone jeśli Trybunał Konstytucyjny uzna, na wniosek zainteresowanej osoby, istnienie naruszenia w procedowaniu ze skargami konstytucyjnymi zwanymi *amparo* lub z pytaniami konstytucyjnymi.

Postępowanie w przedmiocie ustalenia wysokości odszkodowania leży we właściwości Ministerstwa Sprawiedliwości, na wniosek Rady Stanu. „

PRAWO

I. DOPUSZCZALNOŚĆ SKARGI

22. Skarżąca zarzuciła, że doszło do naruszenia jej prawa do sprawiedliwego procesu przeprowadzonego w rozsądnym terminie oraz zasady niedyskryminacji ze względu na płeć. Uznała, że nie otrzymała zadośćuczynienia za naruszenie jej podstawowego prawa oraz, że nie mogła skorzystać z skutecznego środka odwoławczego przed Trybunałem Konstytucyjnym. Przywołała artykuły 6 § 1, 14 i 13 Konwencji.

23. Rząd przywołuje niewyczerpanie krajowych środków odwoławczych, dotyczących roszczeń odszkodowawczych skarżącej przed Trybunałem Konstytucyjnym. Odniósł się do tego, że Trybunał Konstytucyjny nie mógł wypowiedzieć się na temat istotności przyznania żądanego zadośćuczynienia, gdyż ustawa organiczna regulująca jego właściwość zakazuje mu tego. Według Rządu, skarżąca mogła zwrócić się do Ministerstwa Sprawiedliwości z wnioskiem o odszkodowanie z powodu pomyłki sądowej lub niewłaściwego działania wymiaru sprawiedliwości. Rząd przypomniał, że jeśli Państwo wprowadziło środek odszkodowawczy, Trybunał musi pozostawić szerszy margines uznania Państwu, aby pozwolić mu na zorganizowanie tego środka w sposób zgodny z jego własnym systemem prawnym i tradycjami oraz standardami życia w tym Państwie (*Scordino p. Włochom (nr 1)* [WI], nr 36813/97, § 189, ETPCz 2006-V). Co do perspektywy skuteczności takiego środka dla skarżącej, Rząd przywołuje jako dowód w tym zakresie fakt, że niewłaściwe działanie wymiaru sprawiedliwości było już rozpoznawane w zakresie prawa do sprawiedliwego procesu przeprowadzonego w rozsądnym terminie i zostało przyznane zadośćuczynienie poprzez odniesienie się do zasady domniemania niewinności z uwagi na brak systemu rekompensat za tymczasowe aresztowanie w przypadku uniewinnienia. Ponadto, Sąd Najwyższy przyznał również, że doszło do pomyłki sądowej w przypadku sądu, który uwzględnił odwołanie cudzoziemca od nałożenia kary za brak prawa jazdy, oddalając odwołania innych cudzoziemców będących w podobnej sytuacji nie podawszy uzasadnienia podjęcia takiego postanowienia.

24. Rząd zauważył również, że Ustawa o postępowaniu przez sądami pracy przewiduje działanie mające na celu ochronę praw podstawowych, w tym „skutecznej równości między kobietami i mężczyznami” i umożliwiające doprowadzenie do orzeczenia przez sąd o wysokości zadośćuczynienia, które ma być przyznane (zob. powyżej punkt 20). Zdaniem Rządu, chodzi to o szybkie i priorytetowe postępowanie, które mogłoby być wszczęte na wniosek skarżącej w związku z postanowieniem Trybunału Konstytucyjnego stwierdzającego niewykonanie pierwszego wyroku.

25. Zdaniem Rządu skarga powinna być więc oddalona na podstawie artykułu 35 § 1 Konwencji.

26. W uwagach będących odpowiedzią, skarżąca utrzymywała, że wniosła dwie skargi do Trybunału Konstytucyjnego, ostatecznego gwaranta praw podstawowych a nie uzyskawszy satysfakcjonującego rozwiązania czy rekompensaty nie została jej zaproponowana inna możliwość niż stwierdzenie nieważności postanowień sądowych *a quo*.

27. Trybunał przypomina, iż zasada wyczerpania krajowych środków odwoławczych określona w artykule 35 Konwencji nakłada na skarżącego obowiązek skorzystania w pierwszym rzędzie ze środków prawnych, które zwykle są dostępne i dostateczne w krajowym porządku prawnym pozwalających na uzyskanie zadośćuczynienia za domniemane naruszenia, przed wniesieniem tych zarzutów do organów Konwencji (zob. między innymi, *Selmouni p. Francji* [WI], nr 25803/94, § 74, ETPCz 1999-V). Ta reguła stanowi ważny aspekt zasady zgodnie, z którą mechanizm ochrony ustanowiony przez Konwencję ma charakter pomocniczy w stosunku do krajowych systemów ochrony praw człowieka (*Akdivar i inni p. Turcji*, dn. 16 września 1996 r., § 65, *Zbiór wyroków i postanowień* 1996-IV). Jest oparta na założeniu wyrażonym w artykule 13 (do którego jest podobna), które zakłada istnienie skutecznego środka krajowego, dostępnego w przypadku zarzucanego naruszenia (*Kudła p. Polsce* [WI], NR 30210/96, § 152, ETPCz 2000-XI, oraz wyż. cyt. *Scordino (nr 1)* [WI], § 141).

28. Zgodnie z artykułem 35 Konwencji wymagane jest jedynie wyczerpanie środków odwoławczych, które jednocześnie dotyczą domniemanych naruszeń, ale również są dostępne oraz odpowiednie (*Aksoy p. Turcji*, 18 grudnia 1996 r., §§ 51-52, *Zbiór* 1996-VI, oraz wyż. cyt. *Akdivar i inni*, §§ 65-67). Takie środki muszą istnieć nie tylko w teorii, lecz także w praktyce, gdyż w przeciwnym razie nie spełniają wymaganej dostępności i skuteczności (*Scordino (nr 1)* [WI], wyż. cyt., § 142).

29. Trybunał jednak podkreślił, że musi stosować tę regułę z właściwym uwzględnieniem kontekstu. Uznał również, że artykuł 35 należy stosować z pewną dawką elastyczności i bez nadmiernego formalizmu (*Cardot p. Francji* dn. 19 marca 1991 r., § 34, seria A n° 200). Trybunał przyjął również, że reguła wyczerpania krajowych środków odwoławczych nie może być stosowana automatycznie i nie ma charakteru absolutnego; w czasie kontroli jej poszanowania trzeba mieć na względzie okoliczności sprawy (*Van Oosterwijck p. Belgii*, dn. 6 listopada 1980 r., § 35, seria A nr 40).

30. Trybunał ocenił już, że środki prawne określone w artykułach 292 i następnym Ustawy organicznej o władzy sądowniczej (zob. punkt. 17 powyżej) były co do zasady środkiem zaradczym na domniemane naruszenie prawa osoby do rozpatrzenia sprawy przez sądy hiszpańskie w „rozsądnym terminie”, w rozumieniu artykułu 6 § 1 Konwencji (*Saez Maeso p. Hiszpanii*, nr 77837/01, (post. częściowe), dn. 19 listopada 2002 r., *Puchol Oliver p. Hiszpanii* (post.), nr 17823/03, dn. 25 stycznia 2005 r.,

oraz *Aranda Serrano p. Hiszpanii*, (post.), nr 431/04, dn. 25 sierpnia 2005 r.). Również w tym kontekście Trybunał orzekł, że skarga zwana *amparo* i środki prawne określone w artykułach 292 i następujących UOWS przywołane przez Rząd nie podlegają kumulacji (*González Marín p. Hiszpanii* (post.) nr 39521/98, ETPCz 1999-VII).

31. Trybunał uznał, że z uwagi na okoliczności przedmiotowej sprawy, żądanie złożenia przez skarżącą środka odwoławczego przywołanego przez Rząd byłoby nieuzasadnione, tym bardziej, że Rząd nie przytoczył żadnego przykładu, w którym osoba znajdująca się w analogicznej sytuacji otrzymała odpowiednie zadośćuczynienie w podobnym przypadku takim jak niewłaściwe działanie wymiaru sprawiedliwości lub pomyłka sądowa. A to do Rządu, który przywołał niewyczerpanie krajowych należy wykazanie istnienia skutecznych i wystarczających środków odwoławczych (*Soto Sanchez p. Hiszpanii*, nr 66990/01, § 34, dn. 25 listopada 2003 r.). Ponadto skarżąca wykorzystwała we właściwy sposób skuteczne i wystraszające środki odwoławcze (*Caldas Ramírez de Arellano p. Hiszpanii* (post.), nr 68874/01, ETPCz 2003-I).

32. Co do wskazanego przez Rząd postępowania przewidzianego w artykule 139 Ustawy nr 30/1992 z dnia 26 listopada 1992 roku w sprawie wspólnego porządku administracji publicznej i wspólnych procedur administracyjnych (zob. powyżej punkt 21), Trybunał podniósł, że skarżąca złożyła w Trybunale Konstytucyjnych skargę zwaną *amparo* i wygrała sprawę. Rząd nie utrzymuje, że ten środek odwoławczy był niewystarczający by uzyskać stwierdzenie naruszenia zasady niedyskryminacji w takim stopniu, żeby nałożono na niego obowiązek wszczęcia nowego postępowania, którego głównym przedmiotem byłoby uzyskanie takiego samego stwierdzenia naruszenia. Trybunał przypomina, że gdy korzysta się z jednego środka odwoławczego to nie jest wymagane korzystanie z innego środka o właściwie takim samym celu (*Günaydin p. Turcji* (post.), nr 27526/95, dn. 25 kwietnia 2002 r., oraz *Moreno Carmona p. Hiszpanii*, nr 26178/04, § 35, dn. 9 czerwca 2009 r.).

33. Ostatecznie, Trybunał uznaje, że nie można zarzucić skarżącej, że nie wykorzystwała innych środków odwoławczych w sytuacji gdy, ten z którego skorzystała okazał się nieskuteczny po 6 latach postępowania (zob., *mutatis mutandis*, *Schrepler p. Rumunii*, nr 22626/02, § 37, dn. 15 marca 2007 r., oraz *Constantin Oprea p. Rumunii*, nr 24724/03, § 41, dn. 8 listopada 2007 r.).

34. Należy zatem oddalić zarzut Rządu.

35. Stwierdzając, że skarga nie może być uznana za oczywiście nieuzasadnioną w rozumieniu artykułu 35§ 3 Konwencji oraz, że nie jest niedopuszczalna z jakichkolwiek innych przyczyn, Trybunał uznaje ją za dopuszczalną.

II. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 6 § 1 W ZWIĄZKU Z ARTYKUŁEM 14 KONWENCJI

36. Skarżąca zarzuciła naruszenie jej prawa do sprawiedliwego procesu przeprowadzonego w rozsądnym terminie oraz uznała, że zasada zakazu dyskryminacji ze względu na płeć została wobec niej naruszona. Zarzuciła, że nie otrzymała zadośćuczynienia za naruszenie jej prawa podstawowego stwierdzonego przez Trybunał Konstytucyjny. Przywołała artykuły 6 § 1 i 14 Konwencji, które brzmią jak następuje :

Artykuł 6

„1. Każdy ma prawo do sprawiedliwego (...) rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez (...) sąd (...) przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym

Artykuł 14

„Korzystanie z praw i wolności wymienionych w (...) Konwencji powinno być zapewnione bez dyskryminacji wynikającej z takich powodów, jak płeć rasa, kolor skóry, język, religia, przekonania polityczne i inne, pochodzenie narodowe lub społeczne, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie bądź z jakichkolwiek innych przyczyn.”

37. Rząd nie zgodził się z tą tezą.

38. Trybunał, będący mistrzem kwalifikacji prawnej okoliczności sprawy, uznał na etapie powiadomienia stron o niniejszej sprawie za właściwie zbadanie zarzutu podniesionego przez skarżącą w świetle prawa dostępu do sądu, którego integralną częścią jest prawo do wykonania orzeczenia lub wyroku sądu każdej instancji (zob. w szczególności, *Hornsby p. Grecji*, dn. 19 marca 1997 r., § 40, Zbiór 1997-II).

A. Argumenty stron

39. Rząd podkreślił, że w wyroku z dnia 15 stycznia 2007 roku Trybunał Konstytucyjny uwzględnił wniosek skarżącej i przyznał jej *amparo* w przedmiocie zarzutu związanego z zasadą niedyskryminacji, ale ponieważ jej dziecko przekroczyło określoną prawem granicę wieku w czasie, gdy sprawa toczyła się przed Trybunałem Konstytucyjnym, skarżąca nie mogła skorzystać z wnioskowanego przez nią skrócenia czasu pracy. Według Rządu, materialny brak możliwości wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego nie stanowi w przedmiotowej sprawie naruszenia sprawiedliwości postępowania, w odróżnieniu do okoliczności sprawy badanych w sprawie *Hornsby* (wyż. cyt.) w której chodziło o opór administracji, co do obowiązku wykonania postanowienia sądowego.

40. W przedmiocie zarzucanego naruszenia zasady niedyskryminacji Rząd zauważył, że zostało ono uznane i naprawione przez Trybunał Konstytucyjny. A, według Rządu, zasada pomocniczości sprzeciwia się,

żeby Trybunał zbadał domniemane naruszenie prawa, które zostały już stwierdzone przez sądy krajowe.

41. Skarżąca ze swojej strony uznała, że choć Sąd Pracy nr 1 w Madrycie wydał wyrok, a Trybunał Konstytucyjny go unieważnił, to żaden sąd nie zbadał zasadności jej zażalenia. Odniosła się do wyżej wspomianej sprawy *Hornsby* i uznała, że okoliczność stwierdzenia nieważności wyroków wydanych przez Sąd Pracy nr 1 w Madrycie przez Trybunał Konstytucyjny nie czyni jednak postępowania zgodnym z artykułem 6 Konwencji.

B. Ocena Trybunału

42. Prawo dostępu do sądu nie może nałożyć obowiązku na Państwo wykonania każdego orzeczenia o charakterze cywilnym niezależnie od jego charakteru i w każdych okolicznościach (*Sanglier p. Francji*, nr 50342/99, § 39, dn. 27 maja 2003 r.). W przedmiotowej sprawie, chodziło o wykonanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 stycznia 2007 roku, który po stwierdzeniu naruszenia zasady niedyskryminacji ze względu na płeć, uchylił orzeczenie z dnia 25 września 2003 roku wydane przez Sąd Pracy nr 1 w Madrycie oraz polecił wydanie nowego orzeczenia z poszanowaniem przedmiotowego prawa podstawowego (zob. punkt 11 powyżej).

43. Jednak Sąd Pracy nr 1 w Madrycie nie nadał wyrokowi Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 stycznia 2007 roku właściwego biegu. W drugim orzeczeniu wydanym w dniu 6 września 2007 roku, Sąd Pracy stwierdził, że wniosek o skrócenie czasu pracy, o który wносиła skarżąca przekraczał dozwolone ustawowo limity oraz, że niewystarczająco uzasadniła ona jego potrzebę (zob. punkt 12 powyżej). Skarżąca została więc zmuszona do ponownego zwrócenia się do Trybunału Konstytucyjnego, który w postanowieniu z dnia 12 stycznia 2009 roku uznał, że wydany przez niego wyrok z dnia 15 stycznia 2007 roku został niewłaściwie wykonany oraz stwierdził nieważność drugiego wyroku Sądu Pracy nr 1 w Madrycie (zob. punkt 14 powyżej).

44. Trybunał przypomina, że powinnością Państwa jest udostępnienie skarżącym środków umożliwiających prawidłowe wykonanie postanowień sądowych wydanych przez sądy krajowe. Rolą Trybunału jest rozpatrywanie czy przyjęte przez władze krajowe środki - w przedmiotowej sprawie władzę sądowniczą - w celu zapewnienia wykonania postanowień sądowych były odpowiednie i wystarczające (*Ruianu p. Rumunii*, nr 34647/97, § 66, dn. 17 czerwca 2003 r.), ponieważ jeśli te władze, będąc obowiązane do działania w celu wykonania postanowienia sądowego, nie robią tego lub robią to niewłaściwie to ten brak działania czyni odpowiedzialnym Państwo w zakresie właściwości artykułu 6 § 1

Konwencji (zob., *mutatis mutandis*, *Scollo p. Włochom*, dn. 28 września 1995 r., § 44, seria A n° 315-C).

45. W przedmiotowej sprawie Trybunał zauważył, że w postanowieniu z dnia 12 stycznia 2009 roku Trybunał Konstytucyjny uznał, że zostało naruszone prawo skarżącej do wykonania pierwszego wydanego przez Trybunał Konstytucyjny wyroku, uznającego naruszenie zasady niedyskryminacji. Trybunał przypomniał, że co do zasady, orzeczenie, bądź środek korzystny dla skarżącego nie wystarczy, aby pozbawić go statusu „ofiary”, dopóki organy krajowe nie uznają naruszenia Konwencji formalnie, bądź faktycznie i nie przyznają mu za nie odszkodowania. (*Brumărescu p. Rumunii* [WI], nr 28342/95, § 50, ETPCz 1999-VII, oraz *Scordino (nr 1)* [WI], wyż cyt., § 180) . Trybunał stwierdził, że pomimo dwóch orzeczeń wydanych przez Trybunał Konstytucyjny, skarżąca nie otrzymała zadośćuczynienia za stwierdzone przez najwyższy sąd krajowy naruszenie.

46. Trybunał zauważył, że początkową intencją skarżącej nie było uzyskanie zadośćuczynienia, a jedynie uznanie jej prawa do skrócenia czasu pracy w celu sprawowania opieki nad synem przed ukończeniem przez niego sześciu lat. Skarżąca wniosła następnie o zadośćuczynienie tylko dlatego, że dziecko przekroczyło określoną prawem granicę wieku w którym mogła skorzystać z uprawnienia do skróconego czasu pracy.

47. W postanowieniu z dnia 12 stycznia 2009 roku Trybunał Konstytucyjny odmówił w tym względzie przyznania skarżącej zadośćuczynienia i nie wskazał żadnej drogi prawnej do ewentualnego późniejszego złożenia zażalenia przed organem administracyjnym czy sądowym.

48. Prawdą jest, że z uwagi na wiek dziecka w końcowym etapie postępowania zadośćuczynienie za naruszenie prawa skarżącej nie było już możliwe. Trybunał nie może wskazywać wnioskującemu Państwu sposobu w jaki należy wprowadzać system rekompensat w ramach skargi konstytucyjnej *amparo*. Trybunał ograniczył się do stwierdzenia, że przyznana przez Trybunał Konstytucyjny ochrona okazała się w przedmiotowej sprawie nieskuteczna. Po pierwsze, na wniosek o organizację czasu jej pracy złożony w sądzie pracy skarżąca nie uzyskała merytorycznej odpowiedzi, pomimo, że dwa przeciwstawne wyroki zostały uznane za nieważne. Po drugie, skarga konstytucyjna zwana *amparo* złożona do Trybunału Konstytucyjnego stała się nieważna, ponieważ sąd ten stwierdził, że artykuł 55 § 1 Ustawy organicznej o Trybunale Konstytucyjnym nie przewidywał naprawienia skutków naruszenia prawa podstawowego poprzez przyznanie zadośćuczynienia.

Wobec braku przywrócenia skarżącej pełni jej praw, ochrona zapewniana przez przyznanie przez Trybunał Konstytucyjny *amparo* okazała się być prawem iluzorycznym.

49. Stąd Trybunał stwierdził w przedmiotowej sprawie naruszenie artykułu 6 § 1 w związku z artykułem 14 Konwencji.

III. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 13 KONWENCJI

50. Skarżąca podniosła naruszenie artykułu 13 Konwencji; uważa, że nie mogła skorzystać ze skutecznego środka odwoławczego, ponieważ Trybunał Konstytucyjny nie dokonał naprawy naruszenia zasady niedyskryminacji z względu na płeć, które uprzednio sam stwierdził.

Właściwe części artykułu 13 stanowią :

„Każdy, czyje prawa i wolności zawarte w (...) Konwencji zostały naruszone, ma prawo do skutecznego środka odwoławczego do właściwego organu państwowego (...). „

51. Rząd uważał, że skarżąca nie wykazała, że Trybunał Konstytucyjny naruszył prawo chronione przez artykuł 13 Konwencji. Podkreślił, że Ustawa organiczna o Trybunale Konstytucyjnym nie przewiduje zadośćuczynienia w związku ze stwierdzeniem naruszenia prawa podstawowego. Ustalenie wysokości takiego zadośćuczynienia pozostaje we właściwości sądów powszechnych. Nawet gdy Trybunał Konstytucyjny stwierdza naruszenie prawa podstawowego, to artykuł 139 ustawy nr 30/1992 z dnia 26 listopada 1992 roku w sprawie wspólnego porządku administracji publicznej i wspólnych procedur administracyjnych (zob. punkt 21 powyżej) przewiduje, że w przypadku stwierdzenia naruszenia przez Trybunał Konstytucyjny, ustalenie wysokości zadośćuczynienia należy w każdym wypadku do Rady Ministrów, a nie do Trybunału Konstytucyjnego.

52. Trybunał uznał, że podniesiony przez skarżącą zarzut w zakresie właściwości artykułu 13 dotyczy tych samych okoliczności, już rozpatrzonych w świetle artykułu 6 § 1 Konwencji oraz przypomniał, że wymagania artkułu 13 są mniej restrykcyjne, jak w przypadku artykułu 6 i w przedmiotowej sprawie podlegają absorbcji (*Kamasinski p. Austrii*, dn. 19 grudnia 1989 r., § 110, seria A n° 168).

53. Co za tym idzie Trybunał uznaje, że nie ma konieczności dalszego rozpatrywania czy w przedmiotowej sprawie doszło do naruszenia artykułu 13 Konwencji.

IV. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

54. Zgodnie z artykułem 41 Konwencji,

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów oraz jeśli prawo wewnętrzne Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie.”

A. Szkoda

55. Skarżąca domagała się 40 986 EUR z tytułu szkody moralnej. Ta wysokość odpowiada kwocie, o którą wniosła w Trybunale Konstytucyjnym w Hiszpanii.

56. Rząd uważał, że stwierdzenie naruszenia orzeczone już przez Trybunał Konstytucyjny stanowi w przedmiotowej sprawie wystarczające zadośćuczynienie. W każdym razie, Rząd wyraża sprzeciw, co do kryteriów jakie stosowała skarżąca przy obliczaniu wysokości roszczenia.

57. Trybunał uważa, że należy przyznać skarżącej 16 000 EUR z tytułu szkody moralnej.

B. Koszty i wydatki

58. Skarżąca domagała się 5 760 EUR tytułem kosztów i wydatków poniesionych przed Trybunałem, to jest kwoty odpowiadającej 12% wysokości kwoty, o którą wniosła z tytułu poniesienia szkody moralnej. Nie przedstawiła jednak rachunków.

59. Rząd zauważył, że roszczenie to nie jest poparte dowodami i uznał za niewłaściwe żądanie procentu wysokości głównego żądania tytułem kosztów i wydatków. Na razie pozostawia tę kwestię uznaniu Trybunału.

60. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału, skarżący jest uprawniony do otrzymania zwrotu kosztów oraz wydatków w takim zakresie, w jakim wykazał, że były one rzeczywiście i koniecznie poniesione, i były uzasadnione, co do wysokości. Nadto, artykuł 60 § 2 Regulaminu przewiduje, że wszystkie roszczenia przedstawione na podstawie artykułu 41 Konwencji muszą być przedstawione liczbowo, podzielone na poszczególne pozycje, wraz z wszelkimi istotnymi dokumentami na ich potwierdzenie, a w razie niespełnienia tych wymogów Trybunał może odrzucić wniosek w całości lub w części (*Buscarini i inni p. San Marino* [WI], nr 24645/94, § 48, ETPCz 1999-I, oraz *Gómez de Liaño y Botella p. Hiszpanii*, nr 21369/04, § 86, dn. 22 lipca 2008 r.). W przedmiotowej sprawie skarżąca nie przedstawiła Trybunałowi rachunków na poparcie swojego wniosku. Co za tym idzie, Trybunał uznaje, że nie należy przyznać jej żądanej kwoty i z tego tytułu odrzuca wniosek.

C. Odsetki za zwłokę

61. Trybunał uznaje, że odsetki z tytułu niewypłacenia zasądzonych kwot powinny być naliczone według stopy równej krańcowej stopie procentowej Europejskiego Banku Centralnego, powiększonej o trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYŃ TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE,

1. *Uznaje* skargę za dopuszczalną ;
2. *Stwierdza*, że doszło do naruszenia artykułu 6 § 1 w związku z artykułem 14 Konwencji ;
3. *Stwierdza*, że w przedmiotowej sprawie nie ma konieczności rozpatrzenia czy doszło do naruszenia artykułu 13 Konwencji;
4. *Stwierdza*,
 - a) że pozwane Państwo winno wypłacić skarżącej w ciągu trzech miesięcy od dnia, w którym wyrok stanie się prawomocny zgodnie z artykułem 44 § 2 Konwencji 16 000 EUR (szesnaście tysięcy euro) powiększone o podatek, który może być pobrany z tytułu szkody moralnej;
 - b) że od wygaśnięcia wyżej wspomnianego terminu do momentu zapłaty będą płacone zwykłe odsetki według stopy procentowej równej krańcowej stopie Europejskiego Banku Centralnego stosowanej w tym okresie, powiększonej o trzy punkty procentowe;
5. *Oddala* pozostałą część roszczenia dotyczącą słusznego zadośćuczynienia.

Sporządzono w języku francuskim i obwieszono pisemnie w dniu 19 lutego 2013 roku, zgodnie z artykułem 77 §§ 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Santiago Quesada
Kancelarz

Josep Casadevall
Przewodniczący